

УДК 378:372.881.111.1

DOI: 10.31499/2307-4914.21.2020.205459

МЕТОД КОМУНІКАТИВНИХ ЗАВДАНЬ У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лобачова Ірина, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ORCID: 0000-0001-7102-1915

E-mail: sbitneva.irina@ukr.net

У статті досліджено проблему доцільності застосування комунікативної методики під час навчання іноземної мови; визначено основні принципи її використання; з'ясовано переваги і недоліки комунікативного методу. Запропоновано найефективніші вправи на комунікацію для розвитку та вдосконалення інішомовної комунікативної компетентності. У статті використано такі методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз, що дало можливість проникнути в сутність окресленої проблеми та зробити обґрунтовані висновки про успішну інішомовну комунікацію студентів, спонтанності їхнього мовлення в навчальних ситуаціях, що максимально наближені до реальних.

Ключові слова: акт комунікації, інішомовна мовленнєва компетентність, комунікативний підхід, лексичний контент, метод комунікативних завдань, мовний бар'єр, мовна практика, реальна ситуація спілкування, ситуаційне використання мови.

COMMUNICATIVE TASK-BASED TEACHING IN MODERN ENGLISH PRACTICE

Lobachova Iryna, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Primary Education Theory and Practice, SHEI "Donbas State Pedagogical University".

ORCID: 0000-0001-7102-1915

E-mail: sbitneva.irina@ukr.net

The article deals with the problem of using communicative methods in foreign language teaching (real language practice; breaking down the language barriers; speech spontaneity; fluent English speaking and comprehension, etc.). The basic principles of its using are defined (active participation of each communicant in the educational process; a teacher motivates students' speech, directs, corrects intelligently; communicants learn to explain and express their thoughts through verbal and non-verbal means of communication; using concentrated learning technology; engaging students into the cultural content of English speaking countries, etc.). The advantages (the communicative approach encourages students to make a guess about the meaning of a new word in a context that promotes better memorization; a relaxed atmosphere in lessons helps to overcome the language barrier: students are not afraid to speak and make mistakes, etc.) and the disadvantages of the communicative method (the communicative method may not suit particularly shy and uncertain students, indirect grammar, a lack of emphasis on mastering writing skills, etc.) are identified.

The most effective communication tasks for the development and improvement of foreign language communicative competence are offered. The method of communicative task-based teaching helps students perform a specific speech task by immersing them into a real life situation, when oral communication is of fundamental importance. Much attention is given to the task itself, but not to grammatical or lexical constructions. The goal is to complete the speech task. The language here becomes a communication tool that aims to help students to cope with the task successfully.

Such methods of research as comparison, generalization, analysis are used in the article. It helps get into the essence of the outlined problem and make reasonable conclusions on the successful students' foreign language communication, speech spontaneity in educational situations close to real life situations.

Keywords: *act of communication, foreign language competence, communicative approach, lexical content, communicative task-based teaching, language barrier, language practice, real life communication situation, situational use of language.*

Отримати досвід спілкування англійською мовою можна не лише під час закордонних навчальних або туристичних подорожей, а й вивчаючи мову у ЗВО під керівництвом викладача. Правильно структуроване заняття з іноземної мови з використанням новітніх комунікативних методик дає можливість ефективно відпрацювати розмовні іншомовні навички. Упродовж останніх десятиліть під час вивчення іноземних мов основний акцент робився на розвиток граматичної компетентності, тобто значна частина занять була присвячена граматиці, яка є лише інструментом, що допомагає грамотно висловити свої думки. За такого підходу відчувався брак комунікативних навичок і неспроможність до реального іншомовного спілкування. На сьогодні з реформуванням іншомовної освіти в Україні суттєво переглянуто підхід до навчання іноземної мови для можливості вести міжкультурний діалог, спілкуватися кількома іноземними мовами, досягти міжнародних рівнів володіння англійською мовою для покращення подальшої професійної діяльності та здобуття освіти за кордоном.

Проблема навчання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації постає досить гостро та вимагає нових підходів до навчально-виховного процесу на заняттях англійської мови у ЗВО, удосконалюючи традиційні методики, використовуючи інноваційні. У науковому колі проблему використання комунікативної методики під час навчання іноземної мови для розвитку здатності здійснення міжкультурної комунікації висвітлено такими дослідниками як: Т. Бесараб, В. Вдовін, Д. Жилкіна, І. Зимня, Л. Євдокімова-Лисогор, О. Леонтєв, І. Лобачова, В. Лучкевич, Ж. Мацак, С. Ніколаєва, Л. Панова, Ю. Пассов, Г. Рогова, С. Стойко, С. Шатілов та ін. Науковці наголошують на комунікативній спрямованості навчального процесу: на кожному етапі навчання має відбуватися усвідомлення місця кожного вивченого мовного знака під час іншомовного спілкування.

Мета статті – дослідити доцільність застосування комунікативної методики під час навчання іноземної мови; визначити основні принципи її використання; з'ясувати переваги та недоліки комунікативного методу; запропонувати найефективніші вправи на комунікацію для розвитку і вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності. З огляду на окреслену мету, у науковій розвідці використано такі методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз, що дало можливість проникнути в сутність зазначеної проблеми та зробити обґрунтовані висновки.

Під час навчання іноземної мови викладачі застосовують традиційні, гуманістичні та комунікативні методи. Використання традиційного підходу передбачає системне вивчення фонетики, лексики та граматики англійської мови та охоплює такі методи: прямий, граматичного перекладу, аудіолінгвальний, когнітивний тощо. Гуманістичний підхід має на меті задоволення потреб студентів, досягнення комфортної атмосфери навчання та має у своєму складі натуральний підхід, також методи повної фізичної присутності та тихого навчання, радника, сугестопедичний

тощо. Окреслені підходи мали певні недоліки, що стало поштовхом до пошуку та появи комунікативного підходу, який охоплює усний метод або ситуативне навчання, метод множинного інтелекту, нейролінгвістичне програмування, лексичний і компетентнісний підходи, колективна навчальна діяльність, контентно-орієнтований підхід, метод комунікативних завдань тощо.

Комунікативна методика розглядає мову як засіб спілкування, інструмент для вираження своїх думок і цілей та передбачає вивчення сучасного живого мовлення. Комунікативний підхід передбачає перехід від практики до теорії (тоді як класичний – від теорії до практики), формує вміння мислити англійською мовою, спроможність до доцільного ситуаційного використання мови, ураховуючи правильність застосування граматичних конструкцій, спрямовує навчальну діяльність на розвиток вміння спонтанно говорити на запропоновані теми [2].

Основними принципами комунікативної методики визначено такі: 1) активна участь кожного учасника в навчальному процесі; 2) викладач-наставник, стимулює мовлення студентів, спрямовує, тактовно коректує; 3) оволодіння здатністю ефективно та доцільно використовувати мовну систему [3]; 4) моделювання навчальних ситуацій, наближених до реальних подій, у яких відбувається акт комунікації; 5) активне вивчення ідіом, розмовної лексики для кращого розуміння жартів, гри слів, приказок англійською мовою та вживання їх у своєму мовленні; 6) комуніканти вчать пояснювати та висловлювати свої думки завдяки вербальним і невербальним засобам спілкування; 7) застосування технології концентрованого навчання, під час якого використання рідної мови на заняттях зводиться до мінімуму; 8) граматичний матеріал розглядається в аспекті практичного застосування, тобто мінімум теоретичних моментів та максимум вправ: коли вивчення граматичної конструкції пов'язане з конкретною ситуацією застосування, тоді її значення стає більш зрозумілим [2]; 9) залучення студентів до культурного контенту англійських країн (знання звичаїв, традицій, історії англійців, територіального розташування країни, що сприяє більш глибокому засвоєнню і розумінню мови).

Зауважимо, що важливим аспектом навчання за комунікативною методикою є зацікавлення студентів навчальним матеріалом, який засвоюється швидше та ефективніше (комунікативний підхід стимулює студента до мовної здогадки щодо значення нового слова в контексті, що сприяє кращому запам'ятовуванню); невимушена атмосфера на заняттях допомагає подолати мовний бар'єр: студенти не бояться говорити та робити помилки [1, с. 4].

Навчаючись за комунікативною методикою, студенти спроможні: 1) до подолання мовного бар'єру – позбавлення від страху спілкування; 2) здійснювати впевнене вільне англійське спілкування; 3) розуміти іншомовне мовлення на слух; 4) мислити англійською мовою; 5) швидко орієнтуватися в мовленнєвих ситуаціях тощо.

Окрім позитивних аспектів використання комунікативної методики, наявні певні недоліки: 1) комунікативний метод може не підійти особливо сором'язливим і невпевненим студентам, які не стають учасниками розмови, поки не будуть на сто відсотків упевнені в правильності свого висловлювання; 2) для певної категорії студентів важливим є більш докладне роз'яснення граматики, не просто на прикладах, а чітко і структуроване тлумачення граматичного матеріалу, щоб вибудувати для себе чітку схему вживання тієї чи тієї конструкції; 3) під час складання екзаменів, у яких

передбачено виконання письмового завдання, наприклад, написання твору або есе, необхідна додаткова підготовка для оволодіння навичками грамотності писемного мовлення [4, с. 97].

Зважаючи на окреслені вище положення, використання комунікативної методики дає викладачу ефективні засоби, прийоми, технології для відпрацювання розмовних навичок. Насамперед, метод комунікативних завдань допомагає студенту, зануривши його в ситуацію, яка існує в реальному житті, коли усне спілкування має принципове значення, виконати конкретне мовленнєве завдання. У центрі уваги перебуває безпосередньо саме завдання, а не граматичні або лексичні конструкції. Мова тут стає інструментом комунікації, який націлений на те, щоб допомогти студенту успішно впоратися з поставленим завданням.

Пропонуємо такі вправи на комунікацію для розвитку і вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності студентів. Зауважимо, що кожна комунікативна вправа містить такі структурні компоненти: вид діяльності; мету практичного відпрацювання; граматичний матеріал; лексичний контент; тематичний словник; умови виконання.

1. Witness. *Type of activity:* whole class, information search role play. *Function practiced:* reporting past events, describing objects and people. *Exponent:* past tenses, especially past simple and continuous. *Lexical content:* everyday activities. *Essential vocabulary:* flashing, humming, rocket, saucer-shaped, planet, spaceship, keyboard, computer, attack, destroy, diverted, uniform, spit, Unidentified Flying Object (UFO), frightened, shake, whizzing, whimpering, land, fire brigade, overhead, teasing. *Practical application:* the task may be performed with groups of 8–16 students. Prepare one role card for each student. The first eight role cards are key ones, the others are “floaters”, so you have to include the first eight cards for any group.

A teacher tells students that a strange thing has just happened: a UFO landed in their neighborhood, remained there for a few minutes, and then took off again. They are all neighbors, who witnessed the landing: their role card will tell them what they saw and heard. Give them each a role card and allow a few minutes for them to read and absorb the information and ask you about any problems. Then tell them that the UFO has just disappeared and they have all rushed out of their houses to tell each other what they saw. Ask them to tell as many people as possible what they witnessed. When students have finished, regroup them into small groups of three or four and give them a questionnaire to discuss and fill in.

The object of the task is to complete the questionnaire, and find out where the aliens came from.

2. Told you so. *Type of activity:* all students, a role play for information search. *Function practiced:* giving advice and opinions. *Exponent:* should, ought to, should have, ought to have, will. *Lexical content:* bad habits, personal disasters. *Essential vocabulary:* nothing in common, truant, expelled, engaged, bankrupt, rowing, nagging, divorce, in trouble with, gang, rough, debt, shoplifting, fiancée, little devil, rude. *Practical application:* the task can be performed with any number of students, but is probably best performed in groups of 8 to 16. Copy one “now” and one “one year later” role card for each student. Copy one questionnaire per pair of students. This task has four phases.

Phase one: give out the “now” role cards. Ask the students to imagine that they all

work in the same place. It's the coffee break, and they are all bringing each other up to date with various bits of juicy gossip. Ask them to offer opinions to each other on what people should or shouldn't do about their problems.

Phase two: when they have all gone round and advice has been offered, seat them in pairs and give them a questionnaire to fill in together. They should discuss what the problem is, what should be done about it, and make a prediction as to what will probably happen.

Phase three: when students have finished, give everyone the appropriate "one year later" card, and ask them to go round as before, but this time with a "told you so" attitude, commenting on what people should have done.

Phase four: when they have finished, put them back in pairs.

The aim of the drill is to discover how many of their predictions were correct.

3. Wish or not to wish. *Type of activity:* all students, a drill for information search. *Function practiced:* expressing wishes. *Exponent:* I wish I could..., I wish I had..., I wish I was... *Lexical content:* characteristics of a person. *Essential vocabulary:* vocabulary on the topic. *Practical application:* the task can be performed with any amount of participants. Prepare and put "key cards" into a box. Give your students a sheet of paper to write three wishes, for instance: I wish I could..., I wish I had..., I wish I was... And ask participants to put these records into a pocket. Pass the box to each student for taking one key card. A teacher tells about magic power of this card to grant any wishes to do with that subject. But there is only one note: students cannot grant their own wishes.

The object of the task is to find people to grant their three wishes. To do this, students must move round the room, telling participants their wishes until they find someone who can grant them. When they have had all their wishes granted, they can sit down.

4. Crossed lines. *Type of activity:* all students, a drill for information search. *Function practiced:* asking for information. *Exponent:* questions. *Lexical content:* entertainment and services. *Essential vocabulary:* play, matinee, book tickets, meeting, get-together, weekday, what's happening, bookable, on the hour, in advance. *Practical application:* this task can be performed with any amount of students. Copy enough task sheets for half the class, and enough information sheets for half the class. Place the chairs around the room in pairs back to back. Ask half the students to sit on the chairs (one student to each pair of chairs). Give these students one information sheet each. Give the other students a task sheet each.

The object of the task is for these students to complete their task sheets in order. To do this, they will have to go and sit on the empty chairs, and "call" the stationary participant behind them, starting the dialogue with, for instance, Hi, is that the National Theatre? If they receive the right number (Yes, can I help you?), they should ask for the information they need and write it down on the task sheet. If they get a wrong number (No, sorry. I'm afraid you've got the wrong number, this is the station), they should apologize, "ring off" and move on to another pair of chairs. They must complete the tasks in order, so they cannot make two consecutive phone calls from one location. So, the student has to find the National Theatre first and get the necessary information, before returning to the "station" to ask any questions.

5. Office politics. *Type of activity:* whole class, information search role play. *Function practiced:* stating opinions, describing character. *Exponent:* I think that..., to my mind..., in my opinion..., as I know..., etc. *Lexical content:* character and talents. *Essential vocabulary:* patient, cheerful, forgetful, careless, friendly, kind (kind-hearted), nice, punctual, efficient, jealous, tolerant, natural, unfaithful, gentle, rude, moody, bad-tempered, good-natured,

hopeless, flexible, inflexible, miserable, decisive (indecisive), organized (disorganized), down-to-earth, muddled, broad-minded, open-minded, narrow-minded, absent-minded, weak (strong), competent, shy, etc. *Practical application:* this task can be performed with 6–12 participants. Prepare badges with students' names on, one role card for each player and give them out. As a rule all participants know that they work in the same office and their head is going on a business trip, so everyone has opportunities to be eligible for promotion. As a fact, all participants have fundamental thoughts about who it should (shouldn't) be, which they eager to talk to as many players as possible. Thus, participants can say as much as they like about the students behind their back, but don't do the same to their face.

The aim of the drill is to find out people's thoughts about you.

Так, на оволодіння мовними навичками впливає безліч факторів, ефективне поєднання яких сприяє отриманню найбільш продуктивних результатів. Комунікативна методика дає високі результати в оволодінні іноземною мовою в аспекті спілкування. Мета комунікативних завдань – активізувати вивчений іншомовний матеріал у навчальній ситуації, максимально наближеній до реальної, яка стимулює студентів до живого спілкування. З'ясовано, що під час комунікативних вправ спостерігається спонтанне мовлення студентів; основний акцент робиться на успішну комунікацію; втручання викладача мінімальне, він виконує роль наставника; спілкування ведеться безпосередньо англійською мовою тощо.

Вправи на комунікацію дають реальну мовну практику (осмислене освоєння мови під час її використання), створюють додатковий мотиваційний простір і є своєрідним діагностичним інструментом, що дозволяє визначити ступінь засвоєння іншомовного матеріалу, виділити слабкі місця та прогалини в знаннях кожного студента.

У подальших розвідках заплановано розглянути особливості застосування методу множинного інтелекту та нейролінгвістичного програмування в навчанні англійської мови різних за сприйняттям і інтелектом студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Jack C. Richards. *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge University Press, 2006. 52 p.
2. The Communicative Approach in English as a Foreign Language Teaching. URL: <https://www.monografias.com/trabajos18/the-communicative-approach/the-communicative-approach.shtml>
3. How to Use the Communicative Approach. Free Introduction to the Communicative Approach. URL: <https://ontesol.com/communicative-approach/>
4. Lobachova I. The Communicative Approach as a Strategy of Forming Foreign Language Speaking Competence. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. № 9. С. 95–104. URL: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/>

REFERENCES

1. Jack, C. Richards. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge University Press [in English].
2. The Communicative Approach in English as a Foreign Language Teaching. URL: <https://www.monografias.com/trabajos18/the-communicative-approach/the-communicative-approach.shtml> [in English].
3. How to Use the Communicative Approach. Free Introduction to the Communicative Approach. URL: <https://ontesol.com/communicative-approach/> [in English].
4. Lobachova, I. (2019). The Communicative Approach as a Strategy of Forming Foreign Language Speaking Competence. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 9, 95–104. URL: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/>